

Waarnemingen gedaan met het sulfas de quinine ... / nevens eene waarneming over hetzelfde onderwerp, van J.C.B. Bernard ... Uitgegeven door de Eerste Klasse van het Instituut.

Contributors

Roy, Cornelis Hendrik à, 1750-1833.
Bernard, J. C. B.
Eerste Klasse van het Instituut.

Publication/Creation

Amsterdam : Pieper en Ipenbuur, 1822.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/agsu7vh2>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Roy

L

XVI

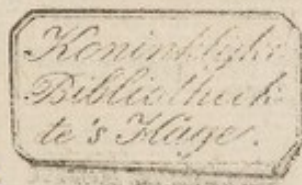
Qui

178

L. xvi. Qui

✓

WAARNEMINGEN,
GEDAAN MET HET
SULFAS DE QUININE.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30362763>

WAARNEMINGEN,

GEDAAN MET HET

SULFAS DE QUININE,

DOOR

C. H. à R O Y;

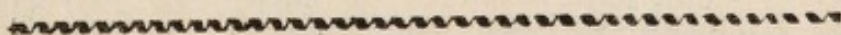
NEVENS EENE WAARNEMING OVER HETZELFDE
ONDERWERP,

VAN

J. C. B. BERNARD,

*Leden van het Koninklijk-Nederlandsche Instituut
van Wetenschappen, Letterkunde, en
Schoone Kunsten, enz. enz.*

Uitgegeven door de Eerste Klasse van het Instituut.

TE AMSTERDAM,
bij PIEPER EN IPENBUUR,
Drukkers van het Instituut,

1822.

WAARNEMINGEN,

GEDAAN MET HET

SULFAS DE QUININE,

DOOR

C. H. à R O Y.

De waarnemingen van de Heeren CHOMEL, DOUBLE, PETROS, MAGENDIE en meer anderen, met het Sulfas de Quinine in het werk gesteld, hebben de aandacht van vele Geneesheeren, op verscheidene plaatsen, opgewekt, ten einde de voorgegevene kracht van dit middel te beproeven. Ik zelve ben, door het lezen van alle die waarnemingen, ook aangespoord geworden, om proeven met hetzelfde in het werk te stellen, en heb de eer, de uitkomst derzelve, thans aan de Eerste Klasse mede te deelen.

Het was op het einde van de maand Junij, van het verleden Jaar, dat een Heer, wiens

A

huis

huis ik als Doctor reeds verscheidene jaren be-
diend heb, van *Antwerpen* te rug gekomen
was, alwaar hij met zijne dochter, eene jonge
Jufvrouw van vijftien jaren, eenigen tijd had
doorgebragt. Nadat die jonge Jufvrouw aldaar
was aangekomen, was zij door eene rhumatike
ziekte overvallen geweest, welke in eene tus-
schenpozende anderendaagsche koorts was over-
gegaan, die haar zeer verzwakt had, en waar-
om de Geneesheer van die plaats het noodig
had geoordeeld, haar de koorts zoo spoedig
mogelijk af te nemen. Daar het Sulfas de
Quinine in *Antwerpen*, en op meer andere plaat-
sen van *Braband*, toen reeds zeer in gebruik
gekomen was, had die Geneesheer aan deze
jonge Lijderesse dit middel ook voorgeschre-
ven, en was de koorts daarop spoedig wegge-
bleven. De jonge Jufvrouw zich in staat be-
vindende, om naar *Amsterdam* te rug te kee-
ren, had men haar het recept van de poeders,
welke zij aldaar gebruikt had, mede gegeven,
om dezelve nog eenigen tijd te blijven gebrui-
ken. Bij hare terugkomst werd ik dadelijk aan
dit huis geroepen, en men vertoonde mij het
recept, hetwelk de Geneesheer van *Antwerpen*
haar mede gegeven had. Hetzelve bestond uit
het Sulfas de Quinine. Zoodra ik dit recept
zag,

zag, herinnerde ik mij, dat ik van dit nieuwe middel in het *Nouveau Journal de Médecine*, van de maand Maart 1821, gelezen had, en ik verklaarde dus, dat hetzelfde mij niet onbekend was, maar dat ik niet geloofde, dat men dit recept alhier zoude kunnen gereed maken, omdat dit middel nog zeer nieuw, en zeker hier nog onbekend was, zoo als men ook te *Antwerpen* reeds te kennen gegeven had. Edoch ried ik aan, dat men zich bij den Heer DAILLY daarover zoude vervoegen, als zijnde een onzer kundigste Chemisten; maar die Heer getuigde dit middel niet te kennen, doch hetzelfde wel te willen gereed maken, indien men hem het voorschrift der bereiding van hetzelfde wilde bezorgen. Ik gaf hem daarop al het geen ik daar over gelezen had, maar hij was niet in staat, om uit de Kina dit middel te verkrijgen. Hierom was ik, voor dezen tijd, verplicht aan de bewuste jonge Jufvrouw de Kina op de gewone wijze voor te schrijven, waardoor zij ook hare krachten spoedig heeft hersteld, zonder dat de koorts weder gekomen is.

Niet lang daarna, had ik het genoegen Mevrouw V. die te *Aken* op mijnen raad de baden gebruikt had, en met hare Famille over *Brusfel* geretourneerd was, in de maand September, in

eene goede gezondheid hersteld, te ontmoeten, maar ik werd van haar Edele onderrigt, dat Mijnheer haar Zoon te *Brusfel* door eene anderdaagsche koorts overvallen geweest was, en dat de Geneesheer van die plaats hem die koorts schielijk had afgenomen door het Sulfas de Quinine, welk middel thans aldaar bijna alleen tegen de tusschenpozende koortsen gebezigd werd; terwijl men van de gewone wijze van de Kina, in dergelijke omstandigheden te gebruiken, bijna niet meer hoorde spreken. Het voorschrift, waarvan deze Heer gebruik gemaakt had, bestond uit twaalf greinen Sulfas de Quinine, één scrupel Flav. Cort. Aur. en zoo veel Syr. Cort. Aur. als genoegzaam is, om er acht pillen van te maken, waarvan hij alle uren eene pil genomen had, waarop de koorts terstond geweken was.

Ik kan niet ontveinzen, dat beide deze voorgemelde gevallen mij sterk deden verlangen, in staat gesteld te wezen, om van dit middel gebruik te kunnen maken, en, daar het hier in *Amsterdam* niet te verkrijgen was, zocht ik daartoe eene andere gelegenheid, die mij ook schielijk aangeboden werd door een' zekeren Heer, die in *Antwerpen* zeer bekend was, en die de goedheid had, om het middel binnen acht dagen

van

van daar te laten komen. Ik vond mij dus in staat, om van het Sulfas de Quinine, hetwelk zoo veel geruchts begint te maken, mij dadelijk te kunnen bedienen, en het is hier door, dat ik mischien de eerste ben geweest, die van dit middel hier in *Amsterdam* gebruik gemaakt heeft.

Het was dan den 21sten October van het verleden Jaar 1821, dat ik dit middel voor de eerste maal heb voorgeschreven. Ik deed namelijk, twaalf greinen Sulfatis de Quinine tot acht pillen gereed maken, volgens het zelfde voorschrift, hetwelk de Heer V, zoo als ik gemeld heb, te *Brusfel* gebruikt had, welke pillen ik op de straks te meldene wijze toediende aan Mevrouw V. D. L., ruim veertig jaren oud, van een galachtig gestel, doch voor het overige van eene vrij goede constitutie, zijnde in haar leven weinig ziek geweest, maar nu, sedert eenigen tijd, laborerende aan eene gewone najaars-koorts, welke haar zeer verzwakte, en waar tegen zij reeds aanhoudend een afkooksel van roode Kina gebruikt had. De koorts week ondertusfchen niet, en de zieke begon meer en meer in krachten af te nemen, werd miskleurig, lusteloos, zonder eetlust, en de koorts bleef dagelijks na den middag haren aanval herhalen,

zonder, na het gebruik van de gemelde Kina-drink, eenigzins te verminderen. Hierom liet ik haar dan, Zondag den 21sten October, drie pillen nemen van de acht, welke ik had laten gereed maken, en waar van zij na den middag alle uren eene gebruikte, vóór dat de paroxysmus fibrilis zich, als naar gewoonte, zoude vertoonen. De aanval, welke daarop volgde, was veel geringer dan te voren, echter was dezelve niet weggebleven. Den volgenden dag werden de vijf overige pillen vóór den middag gebruikt, en daar volgde nogmaals een geringe aanval van de koorts. Den 23sten October, dus den anderen dag, nam de zieke wederom vijf pillen, en den 24sten de drie overig zijnde anderen, waarna de koorts geheel heeft opgehouden: zoodat deze dame in het geheel vierentwintig greinen Sulfatis de Quinine in zestien pillen gebruikt heeft, waarna de koorts zich niet wederom vertoonde. Doch, daar die pillen door haar groot volumen moeilijk waren om te gebruiken, en daardoor eenigzins tegenstonden, heb ik een scrupel van het Sulfas de Quinine met vijf scrupels witte suiker tot tien poeders voorgeschreven, waarvan Mevrouw V. D. L. nog drie poeders daags, met wat zuiver water, zoude nemen, om de wederinstorting voor te komen.

Na

Na het gebruik van deze tien poeders oordeelde ik het onnoodig van dit middel verder gebruik te maken. Echter werd deze zelfde Dame den 25ten November daaraanvolgende, na eene begane fout in haar diët, op nieuw door eene alledaagsche koorts overvallen, welke met eene beslagene tong, kwaden smaak, walging, benaauwdheid en hoofdpijn vergezeld ging, en na den middag te zeven ure met koude en grillingen begon, en met een sterk zweet eindigde.

Daar de eerste wegen ongesteld schenen, liet ik een zacht buikzuiverend middel nemen, daarna liet ik vier poeders uit twaalf greinen Sulfatis de Quinine en vier scrupels witte suiker gereed maken, en deed daarvan den 26ten November des middags te vier ure één, en een tweede te vijf ure nemen. Den volgenden dag, den 27ten, wederkomende, vernam ik dat de koorts, den vorigen dag, nog op den gewonen tijd verschenen was, doch dat de aanval minder sterk was geweest, dan de vorige. Hierom liet ik toen twee poeders vóór den middag, en twee anderen na den middag nemen; hierop was de koorts-aanval geheel achtergebleven, en is ook niet wederom verschenen. Ik verzocht toen nog voort te gaan met twee poeders daags, hetwelk eenige dagen gecon-

tinueerd is, zonder dat er zich op nieuw eenig blijk van koorts vertoond heeft. Doch daar deze Dame altoos min of meer over eene onaangename drukkende gewaarwording, omtrent de zitplaats van de lever, bleef klagen, en hare kleur ook eenigzins naar het geele overhellend bleef, heb ik haar eenige resolverende pillen voorgeschreven, waarna zij volkomen hersteld is.

Op denzelfden tijd, dat ik bij de voormelde Dame het Sulfas de Quinine voor de eerste maal voorgeschreven had, bevond zich onder mijne behandeling Mevrouw B. v. H. oud 44 jaren, van een schraal, zwak gestel, moeder van verscheidene kinderen, welke na zware vermoeienissen met het komen van hare buitenplaats naar de stad, en na daardoor gevatte koude, ook eene tuschenpozende, en wel eene derdendaagsche koorts gekregen had. Daar de maag een weinig ongesteld scheen, liet ik op de twee vrije dagen eenige zacht buikzuiverende middelen toedienen, doch daar het seizoen van het Najaar en de gesteldheid der Lijderesse niet toelieten, om de koorts lang te laten loopen, (zoo als ik ook sedert vele jaren in mijne praktijk gewoon ben, de derdendaagsche koortsen schielijk weg te nemen) schreef ik dadelijk

tien

tien poeders voor uit een scrupel Sulfatis de Quinine met vijf scrupels witte suiker, waarvan Mevrouw B. v. H. den 24ten October vijf, en den 25ten daaraanvolgende, de vijf andere poeders, alle uren een, zoude gebruiken. Doch, daar zij zich op dezen laatsten dag boven mate vermoeid had, durfde ik mij niet vleijen, dat de koorts, na het gebruik van deze tien poeders zoude wegblijven. Ik liet daarom op den dag van de koorts nog drie poeders, gelijk aan de vorigen, vóór den aanval nemen, hopende aldus de koorts des te zekerder te zullen bedwingen. Doch, niettegenstaande deze voorzorg, verscheen de koorts nog op den 26ten October, zijnde de gewone koortsdag, echter was de paroxysmus veel geringer, dan de voorgaande, en korter van duur. Het was dus noodig met het Sulfas de Quinine voort te gaan, maar daar ik niet meer dan veertien greinen overig had, deed ik daarvan nog zeven poeders met suiker gereed maken, welke ik op de twee vrije dagen, ieder dag vier poeders, liet gebruiken, met dat gevolg, dat de koorts geheel is weggebleven, en men den 29ten October, zijnde den dag van de koorts, er niets van waargenomen heeft. Om evenwel alle wederinstorting voor te komen, liet ik,

uit hoofde van het gebrek aan Sulfas de Quinine, nog eenige poeders, elk van een scrupel roode Kina gereed maken, waarvan Mevrouw B. v. H. dagelijks twee poeders, nog eenige dagen aanhoudend, gebruikt heeft, en zij is tot heden toe volkomen gezond en vrij van koorts gebleven.

Eene jonge Jufvrouw, L. V. S. genaamd, elf jaren oud, van een teeder en slijmerig gestel en sterk voor haren ouderdom opgegroeid, laboreerde sedert eenige weken aan eene zuivere anderendaagfche koorts, waartegen zij zachte laxermiddelen, afgewisfeld met zouten, bittere en andere gewone medicijnen al dien tijd gebruikt had, zonder nogtans eenige de minste verandering in den loop der koorts te ontwaren. Daar ik verzekerd was, dat ik, binnen kort, eene genoegzame hoeveelheid van het Sulfas de Quinine uit *Brusfel* zoude verkrijgen, wilde ik mij van de gewone wijze van de Kina te gebruiken in dit geval niet bedienen, maar daar de koorts niets kwaads deed vreezen, verkoos ik te wachten, totdat ik in staat zoude zijn dit nieuwe middel te kunnen aanwenden, terwijl het mij voorkwam, dat dit geval wederom zeer geschikt was, om het zelve op nieuw te beproeven. Ondertusfchen had
deze

deze langdurige koorts mijne jonge Lijderesse zeer verzwakt, vermagerd en lusteloos gemaakt; ik verlangde dus zeer naar het zoo geprezene geneesmiddel. Eindelijk ontving ik een halve once van hetzelfde, en maakte er dadelijk gebruik van. Het was dan den 2^{den} November 1821, dat ik tien greinen Sulfatis de Quinine met vijf scrupels witte suiker tot vijf poeders voorschreef, waarvan de jonge Jufvrouw op den zelfden dag drie poeders, en den volgenden dag, zijnde dien van de koorts, de twee anderen, met wat zuiver water gemengd, moest innemen, vóór dat de tijd van den aanval zoude daar zijn. De koorts bleef terstond geheel weg, en niet alleen dat de koorts zich niet heeft geopenbaard, maar het is ongeloofelijk, hoeveel beter zich dit Meisje bevond, en hoeveel meer zij opgeruimd van geest was geworden. Ik schreef dus wederom dezelfde vijf poeders voor, waarvan zij op dezelfde wijze, drie den eenen, en de twee anderen daags daarna, nemen zoude. Den 5^{den} November was er wederom geene koorts; de pols was regelmatig, de houding der Lijderesse geheel en al veranderd, het gemoed vrolijk, de lust tot eten goed, en de ontlastingen geregeld. Ik schreef nogmaals de-
zelf

zelfde poeders voor, doch terwijl de koorts volkomen was weggebleven, ried ik aan, alleen twee poeders op een' dag te gebruiken. Het verdient ondertusfchen opmerking, dat, daar alle de andere kinderen in dit zelfde huis langen tijd aan den kinkhoest gefukkeld hadden, en onze jonge Lijderesse ook eindelijk naderhand door denzelfden hoest, hoewel in minderen graad, overvallen wierd, zij echter van de koorts geheel is vrij gebleven, en eene volkomene gezondheid blijven genieten.

Een Jongetje van 5 Jaren, genaamd J. v. K. vrij kloek voor zijnen ouderdom, en voor het overige altoos gezond, hebbende de Koe-pokken geregeld doorgestaan, had federt eenige dagen eene dubbelde anderendaagsche koorts, waarvan de ééne aanval na den middag tegen zeven ure, en de andere den volgenden dag des middags om twaalf ure plaats had, beginnende ieder acces met koude en rillingen, welke ruim een uur aanhielden, als wanneer de hitte kwam, en vervolgens een fterk zweet den aanval eindigde. Deze koorts tastte dit kind fterk aan, en ik oordeelde het daarom niet noodig, lang met laxermiddelen aan te houden, maar, na eene matige buikzuivering, de koorts zoo fchielijk mogelijk te moeten tegen-
gaan.

gaan. Ik schreef dan vier poeders op, ieder van vier greinen Sulfatis de Quinine en een scrupel witte suiker. Hiervan liet ik op den 7^{den} November 1821 twee poeders nemen, des namiddags, één om vijf ure, en de tweede om zes ure; bevelende de twee andere poeders den volgenden dag te nemen, 's morgens één om tien ure, en één om elf ure, zijnde dien dag de koorts om twaalf ure te verwachten. Den 8sten November, na den middag komende, vernam ik dat de koorts van 's avonds, anderhalf uur later gekomen was, en dat de aanval bijna dezelfde, echter niet sterker geweest was, maar dat de koorts, die om twaalf ure gewoon was te komen, geheel was weggebleven. Hierom liet ik met de poeders op dezelfde wijze voortgaan, dat is, ik liet wederom twee poeders den volgenden dag, 's middags om vijf en om zes ure nemen, waarna de koorts, die op den 9^{den} November had moeten komen, ook volkomen weg bleef. Deze dubbelde anderendaagsche koorts was dus door dit middel geheel gestuit; ik liet nogtans eenige dagen, iederen dag een poeder gebruiken, waardoor de gezondheid van dit Jongetje zich spoedig hersteld heeft, zonder eenige de minste wederinstorting gehad te hebben. Het was daaren-

enboven verwonderlijk te zien, hoe schielijk de gansche houding van dit kind zich verbeterde en hij er spoedig uitzag, als of er geene ziekte hadde plaats gehad.

Een ander Jongetje van 6 jaren, genaamd W. v. H. van een teeder en zwak gestel, bleek van kleur en aandoenlijk van zenuwen, had, sedert eenige dagen, eene regelmatige, alledaagfche koorts, die telkens, tegen den middag, met koude en huiveringen begon, welke koude echter niet lang aanhield, maar spoedig in hitte overging en met sterk zweeten eindigde. Na het gebruik van zachte laxeer-middelen, wilde ik ook dit nieuw middel bij dit kind beproeven, omdat zijn zwak gestel niet in staat was deze koorts lang te wederstaan. Ik schreef dan den 10^{den} November 1821 twee poeders voor, ieder van twee greinen Sulfatis de Quinine met wat suiker, waarvan het kind er één 's morgens om tien ure, en één om elf ure zoude nemen, te weten vóór den aanval van de koorts. De koorts kwam daarop anderhalf uur later, en was minder sterk, dan te voren. Den 11^{den} November nam het kind wederom twee poeders, op dezelfde tijden als den vorigen dag, en daar volgde geen acces van koorts. Ik liet evenwel den volgenden 12^{den}

No-

November wederom twee poeders gebruiken; de koorts bleef wederom geheel weg. Den 13^{den} November nam het kind nogmaals twee poeders, en de koorts verscheen niet weêr, waarom ik het middel geheel achter liet, dewijl het Jongetje volkomen wel was, eene goede kleur weder had gekregen, goede eetlust had, en aldus is gebleven, zonder de minste wederinstorting.

Eene dienstmaagd, genaamd H. H., wonende bij den Heer B., 28 jaren oud, niet sterk van gestel, had in de maand October van het jaar 1821, na gevatte koude, eene derdendaagsche koorts gekregen, die regelmatig in haren loop was, en telkens op hetzelfde uur met zware koude overviel, waarop dan groote hitte volgde en met sterk zweet eindigde. Bij haar geroepen zijnde, liet ik in het eerst de ingewanden behoorlijk zuiveren, doch daar ik geene aanmerkelijke ongesteldheden in het ligchaam van deze Lijderesse konde ontdekken, en zij niet sterk van constitutie was, en het op handen zijnde winter-saizoen niet toeliet, haar de koorts lang te laten houden, schreef ik haar poeders van roode Kina voor, waarvan zij eene once in den rustschentijd van de koorts moest nemen. Nadat ik op deze wijze eenige da-

dagen was voortgegaan, en de koorts daar niet naar luisterde, en de Lijderesse zwakker en mismoedig werd, schreef ik haar den 9^{den} November het Sulfas de Quinine voor, op de volgende wijze te gebruiken. Ik liet namelijk vier poeders gereed maken, ieder van vier greinen Sulfatis de Quinine met een scrupel witte suiker, waarvan zij op iederen vrijen dag twee poeders met schoon water moest nemen. Den 12^{den} November had er nogmaals een aanval van koorts plaats gehad, gelijk aan den voorgaanden. Ik liet daarom nog eens vier dergelijke poeders geven, om op dezelfde wijze te gebruiken. Den 15^{den} November was er geen schijn van koorts geweest. Ik deed nu wederom vier poeders gereed maken, doch liet er maar één op ieder vrijen dag nemen. Hier mede liet ik nog eenigen tijd voortgaan, en daar de koorts geheel weg bleef, en de Lijderesse buiten zwakte zich voor het overige vrij wel bevond, schreef ik den 21sten November een Tinctuur van Kina voor, om als droppels nog eenigen tijd te blijven gebruiken tot versterking van het ligchaam en tot voorkoming van weder instorting, welke ook niet gevolgd is. Aldus is deze dienstmaagd volkomen wel gebleven tot op het einde van de maand Februarij van dit

jaar,

jaar, wanneer zij wederom een ligten aanval van derdendaagsche koorts heeft gekregen, doch welke na een zacht laxeermiddel, door het Sulfas de Quinine dadelijk wederom is gestuit; en dit Meisje is tegenwoordig zoo frisch en gezond, als zij ooit geweest is.

De Heer J. F. A. oud 36 jaren, niet sterk van gestel, doch voor het overige vrij gezond en zeer matig in zijne wijze van leven, had, op het einde van den afgelopen zomer van het verleden jaar, eene derdendaagsche koorts gekregen, welke zeer regelmatig was in haren loop, en met de gewone verschijnselen gepaard ging. Zich op dien tijd in den *Haag* bevindende, had hij daar over met een zeer geacht Geneesheer geconfuleerd, die hem de gewone middelen voorgeschreven had, bestaande in zacht resolverende en bittere medicijnen; na vooraf het ligchaam behoorlijk gezuiverd te hebben. Deze middelen, welke hij, in vorm van pillen, langen tijd met het beste vertrouwen en het geschiktste diët had voortgebruikt, hadden in den loop van de koorts niets veranderd, integendeel werd deze Heer van dag tot dag slapper en meer lusteloos; zijn eetlust verging, en de koorts, die tot dus verre altoos een derdendaagschen tijpus gehouden had, ver-

anderde eensklaps in eene dubbelde derdendaagsche, zoodat hij thans zelve wel begreep, dat de tot heden toe exact gebruikte geneesmiddelen hem nimmer van de koorts verlossen zouden. Hij verzocht dan mijne hulp, en ik oordeelde dadelijk, dat deze gelegenheid wederom volkomen geschikt was, om het Sulfas de Quinine te beproeven. Ik schreef dan den 22sten December 1821, zijnde het den dag dat het acces van de dubbelde koorts te wachten was, twaalf greinen Sulfatis de Quinine tot vier poeders voor, met een scrupel witte suiker voor ieder poeder. Hiervan moesten er twee poeders vóór den middag en twee na den middag genomen worden. Na het gebruik van deze vier poeders was op dien dag geene koorts verschenen. Den volgenden dag, 23sten December, zijnde het den dag van de derdendaagsche koorts, liet ik wederom vier poeders van dezelfde kwaliteit gebruiken, en de derdendaagsche koorts bleef ook geheel en al weg. Hierop liet ik den 24sten December wederom vier poeders gereed maken, maar nam daartoe alleen maar acht greinen Sulfatis de Quinine, zoodat ieder poeder thans maar twee greinen van dit middel inhield. Hiervan liet ik er alle dagen maar twee gebruiken, en op deze wijze nog acht da-

dagen voortgaan, als wanneer de Heer J. F. A. zich volkomen wel bevond, en ook tot heden toe zonder eenige wederinstorting gebleven is.

Eene zekere Mevrouw W. N., oud 44 jaren, van een zeer zwak en teeder gestel, en moeder van verscheidene kinderen, was, na vermoeljenis en gevatte koude, in eene anderendaagsche koorts vervallen, welke wel niet zwaar was, echter de zwakke Lijderesse zeer sterk aandeed. Daar hare tong vrij zuiver was, de eetlust goed, en geene aanmerkelijke vervuiling der eerste wegen scheen plaats te hebben, liet ik haar, na een zacht purgeermiddel, bestaande uit Magnesia en Rhabarber, gebruikt te hebben, dadelijk de roode Kina in poeder nemen, doch niet alleen dat de koorts daar na niet week, zoo bezwaarde haar dit poeder van Kina zeer sterk de maag, waarop zij mij verzocht het nieuwe middel, hetwelk thans meer bekend begon te worden, door de gelukkige proeven, welke ik daarmede in mijne praktijk waargenomen had, en die aan Mevrouw W. N. niet onbekend gebleven waren, aan haar Edele ook te willen voorschrijven. Hierop liet ik den 9^{den} Januarij van dit jaar vier poeders uit twaalf greinen Sulfatis de Quinine en vier scrupels witte sui-

ker gereed maken, waarvan op dien dag twee poeders met wat water genomen werden, des namiddags om zeven en om acht ure, de twee anderen werden den volgenden dag, den 10^{den} Januarij, om elf en om twaalf ure vóór den middag gebruikt, omdat de koorts altijd kort na den middag kwam. Dezen dag was er nog een aanval van koorts geweest, doch minder sterk dan de voorgaande. Hierom werden wederom dezelfde vier poeders gereed gemaakt, om op gelijke wijze te gebruiken. De koorts was daarop den 12^{den} Januarij geheel achtergebleven, en er werd niets van bespeurd. Dezelfde poeders werden nog eens voorgeschreven, waarvan er nog twee dagelijks genomen werden. Op deze wijze werd voortgegaan tot den 16^{den} Januarij, als wanneer er nog één poeder dagelijks ingenomen werd tot den 20sten Januarij daaraanvolgende, wanneer ik met de poeders deed ophouden, en alleen eenige maagdruppels voorschreef, om het zwakke gestel van deze Dame te versterken en eene recidive voor te komen. Dit geval verdient ondertuschen onze bijzondere opmerking, te weten, dat, daar de poeders van Kina de maag zoo zeer bezwaarden, het Sulfas de Quinine geen het minste ongemak

veroorzaakt heeft, en dat de stoelgangen altoos zonder eenige moeite hebben plaats gehad.

Een Jongeling oud 15 jaren, genaamd P. V. van een zwak gestel en eene slechte borst, en over het geheel van een cachectisch voorkomen en zeer geschikt tot waterzucht, had, sedert October van het afgelopene Jaar, aanhoudend gefukkeld aan de koorts, welke, in den beginne eene anderendaagsche zijnde, naderhand in eene dubbelde anderendaagsche en eindelijk in eene derdendaagsche koorts overgegaan was, en aldus tot heden toe aanhoudend voortgeduurd had, en waartegen hij reeds allerhande geneesmiddelen, ja zelfs de kina had gebruikt, doch zonder de minste verbetering te ondervinden. Eindelijk bij mij om hulp komende, liet ik hem vooraf een buikzuiverend middel uit Rhabarber en Magnesia nemen, daarna gaf ik hem het Sal ammoniacum met bittere middelen gepaard, om zijn ingewand-gestel te verbeteren, doch daar de derdendaagsche koorts altoos dezelfde bleef, schreef ik hem eindelijk den 25sten Februarij van dit Jaar vier poeders voor, uit twaalf greinen Sulfatis de Quinine en vier scrupels suiker, waarvan hij er twee den zelfden dag, om zeven en om acht ure des 's avonds en de twee andere den volgende den

's morgens om acht en om tien ure met wat schoon water nemen moest, omdat de koorts op dien dag 's middags om twaalf ure, naar gewoonte, verwacht werd; doch de koorts verscheen niet tot groote vreugde van dezen Jongeling en deszelfs Ouders. Den 27sten Februarij werden dezelfde vier poeders wederom gereed gemaakt, om op gelijke wijze te gebruiken, te weten, twee poeders heden en de twee andere den volgenden dag. De koorts bleef geheel weg. Daarop liet ik nog eenige dagen één poeder daags nemen. De koorts is in het geheel niet weder gekomen, en de Jongeling heeft zijne volkomen gezondheid herkregen.

Mevrouw B. H. oud 37 Jaren, zwak van gestel en zeer koortsvallig, moeder van vier welgeschapene kinderen, had, na zware vermoeijenisfen en gevatte koude, eene rhumatieke anderendaagsche koorts gekregen, welke met pijnen door alle de leden en in het hoofd verzeld ging. Tegen deze koorts had ik, na vooraf eenige andere middelen gebruikt te hebben, de roode Kina in een afkooksel voorgeschreven; doch daar de koorts hier niet naar luisterde, en deze drank de maag zeer bezwaarde, schreef ik, op verzoek der

Lij-

Lijderesse zelve, den 8ten Maart van dit Jaar, het Sulfas de Quinine voor in vier poeders, ieder van drie greinen Sulfatis de Quinine en een scrupel witte suiker, waarvan er twee vóór den middag en de twee andere tegen den avond zouden ingenomen worden. Na het gebruik van deze vier poeders bleef de koorts geheel weg. Mevrouw B. H. gevoelde zich veel beter; de poeders hadden haar niet bezwaard, en zij was over het geheel veel vrolijker en meer opgeruimd. Ik liet nog eenige dagen twee poeders per dag voortgebruiken, waarna hare gezondheid volkomen hersteld was.

Eene Jufvrouw, M. S. genaamd, oud 26 Ja-
ren, zeer gevoelig van gestel, en voor de
eerste reize zwanger, zijnde in de zevende
maand, had, na een gevatte koude, de koorts
gekregen, welke met zware pijn in het hoofd,
benaauwdheid, misfelijkheid, grooten dorst en
hitte verzeld ging, met koude en rillingen be-
ginnende, en met een sterk zweet eindigende.
In het eerst vertoonde de koorts het karakter
van eene *continua remittens*, doch, na zachte
buikzuiveringen, nam dezelve den tijpus van
eene anderendaagsche koorts aan. Hier tegen
gebruikte de Lijderesse een afkooksel van

Kina, hetwelk hare benaauwdheden schein te vermeerderen. Hierom nam ik op den 10^{den} Maart van dit Jaar mijne toevlugt tot het Sulfas de Quinine, waarvan ik twaalf greinen, met suiker tot vier poeders verdeeld, op den vrijen dag liet gebruiken, met dat gevolg, dat er geen aanval van koorts op den kwaden dag meer waargenomen werd. Ik liet toen, uit voorzorg, nog eenige dagen twee poeders elken dag nemen. De koorts is niet wederom verschenen, en de Lijderesse is in hare zwangerheid gelukkig blijven voortgaan. De poeders hebben haar in het geheel niet verstoppt.

Uit alle deze hier beschrevene waarnemingen genoegzaam van de goede uitwerking van het Sulfas de Quinine tegen zuiver tuschenpozen- de koortsen overtuigd zijnde, heb ik ook willen beproeven, wat hetzelfde zoude te weegbrengen in andere koortsen, welke minder regelmatig in haren loop, door het aandoenlijk zenuwgestel, of door eene groote beweegbaarheid van het vaat-gestel der Lijders, eenigzins het voorkomen van aanhoudende koortsen vertoonen, hoewel er altoos min of meer iets tuschenpozends schijnt mede gepaard te gaan.

Zoodanig een geval deed zich op bij eene on-

ongehuwde Jufvrouw, oud 37 jaren, genaamd E. B., die sedert vele jaren een fukkelend leven heeft geleid, en altoos min of meer koortfig kan genaamd worden. Deze Jufvrouw is voor alles zeer aandoenlijk, en laboreert sedert langen tijd aan een *aphonie*, welke zij door eenen fhrik gekregen heeft, en waar tegen zij zeer vele middelen heeft gebruikt, zonder hare ftem tot heden toe te hebben herfteld. Zij heeft meest altijd eene koortfige beweging in haar vaatgeftel, die haar zelden vrij laat, doch fhijnt er iets tufchenpozends onder te loopen, want om den anderen nacht tegen drie ure overvalt haar eene groote benaauwdheid, welke van eene fterke agitatie in den pols vergezeld gaat; deze benaauwdheid duurt tot den volgenden middag, wanneer, na een fterk zweet, dit toeval fhijnt te bedaren, en de Lijderesse zich eenigzins herftelt, hoewel men niet zeggen kan, dat zij ooit geheel vrij van koorts is. Lang heeft deze Jufvrouw de roode Kina, op verfchillende wijzen tegen deze ongefteeldheid gebruikt, maar geene de minfte verandering heeft zich daardoor in den loop dezer ziekte vertoond. Eindelijk wilde ik ook eens bij haar het Sulfas de Quinine beproeven, en fhreef tot dat einde den 6^{den}

November van het voorgaande jaar twee poeders voor, ieder uit tien greinen Sulfatis de Quinine met witte suiker, om één 's nachts te elf ure en één te twaalf ure met water in te nemen. Den 7^{den} November vernam ik dat de aanval van de koorts na deze poeders anderhalf uur later gekomen was, en dat dezelve korter van duur was geweest. Hierop deed ik wederom twee dergelijke poeders gereed maken, welke vóór den middag moesten gebruikt worden. Den 8sten November liet ik nog eens twee poeders nemen, 's nachts om elf en om twaalf ure. Den 9^{den} November zeide men mij, dat de aanval der koortsfge benaauwdheid weder een uur later verschenen was, en ook weder minder van sterkte en duur. De poeders werden wederom vóór den middag gebruikt. Den 10^{den} November liet ik weder tegen den nacht dezelfde twee poeders nemen. Den 11^{den} November werd mij berigt, dat de benaauwdheid wederom een half uur later, en dus te zes ure gekomen was, en dat dezelve ook nog minder hevig en korter van duur geweest was. Men ging met dezelfde poeders wederom op dezen dag voort. Den 12^{den} November werden de poeders weder des nachts om elf en twaalf ure gegeven, waarna de aanval eerst om

om zeven ure zich had doen gevoelen, telkens in hevigheid en duur verminderende. Menging altoos op dezelfde wijze voort, en den 14^{den} November was de benaauwdheid eerst om half acht ure gekomen. Den 16^{den} November was dit toeval geheel weggebleven, waarna ik nu alleen de poeders tegens den anderen nacht liet voortgebruiken. Aldus scheen dan eindelijk, na het gebruik van zoo eene groote hoeveelheid van het Sulfas de Quinine deze anderendaagsche koortsfge benaauwdheid bedwongen te zijn, die, na een nog veel langer gebruik van de roode Kina, niet in het minste veranderd was geworden. Echter bleef nog altoos die versnelde beweging in het vaatgestel overig, die de Lijderesse niet verliet, waarom ik den 19^{den} November met het gebruik van het Sulfas de Quinine ophield, en alleen een aftreksel van de Radix Valerianae Sylv. met een Extractum amarum et spiritus Cornu Cervi voorschreef, om het zenuwgestel te versterken en de onregelde bewegingen van het vaatgestel te bedaren, hetwelk ook eene vrij goede uitwerking schein te belooven.

Een dergelijk geval, als het voorgaande, had naderhand plaats bij Mevrouw B. D. W., zijnde van een zeer aandoenlijk zenuwgestel en bloedrijke

rijke constitutie, en moeder van verscheidene kinderen. Daar zij reeds den ouderdom van 48 jaren bereikt heeft, is hare maandelijksche zuivering sedert eenigen tijd onregelmatig geworden, zoodat zij nu eens in geene twee maanden dezelve bespeurt, en dan eens wederom eene zware storting ondervindt. Hierdoor is haar gestel meer en meer verzwakt, en eenigzins zuchtig geworden. Daarenboven een zeer gevoelig zenuwgestel hebbende, is zij zeer aan koortstige bewegingen onderhevig, welke haar overvallen, zoo dikwijls zij eene sterke aandoening heeft. Deze koortsen zijn altoos zeer onregelmatig in haren loop, hebben zelden een vasten tijpus, zijn meestentijds zonder eenige merkbare tuschenpozingen, en schijnen bij haar altoos uit ongeregelde bewegingen van het vaatgestel voort te komen. Het was dan nu ook, dat Mevrouw B. D. W. in het begin van de maand December van het jaar 1821 van eene dergelijke koorts wederom werd overvallen, welke haar zware hoofdpijn veroorzaakte; waaraan zij altoos bij de minste ongesteldheid zeer onderhevig is. Daar zij gewoonlijk geen ontlastmiddelen verdraagt, liet ik dadelijk een afkooksel van roode Kina geven, maar dit bewerkte niet wel, veroorzaakte benaauwdheid en deed

deed geene uitwerking op de koorts. Ik nam dan wederom mijne toevlugt tot het Sulfas de Quinine, en liet den 21sten December vier poeders uit twaalf greinen Sulfatis de Quinine met suiker gereed maken, waarvan er twee vóór en twee na den middag gebruikt werden. Den 22sten December vernam ik, dat deze poeders geene bezwaardheid in de maag veroorzaakt hadden, en ik vond Mevrouw zonder koorts. Ik schreef dus nog eens dezelfde vier poeders op, om op gelijke wijze te gebruiken. Den 23sten December was er wederom geene koorts. Dezelfde poeders werden dus nog voortgebruikt, maar daar de koorts geheel was weggebleven, en Mevrouw B. D. W. zich zeer wel en zonder hoofdpijn bevond, gebruikte zij nog eenige dagen twee poeders per dag, zonder eenige wederinstorting te bekomen. Daar dit middel aan deze Dame zoo uitnemend wel bevallen was, en zij geen ongemak hoegenaamd daarvan bespeurde, nam zij dikwijls tot hetzelfde hare toevlugt, zoodra zij eenigzins ongesteld werd, of iets koortsligs gevoelde, en zij werd er altoos veel beter na. Echter ondervond zij eenigen tijd daarna, dat dit middel haar eenigzins bezwaarde. De oorzaak daarvan bleek ras, gelegen te zijn in een ophooping van slijmige stoffen in de eerste

eerste wegen, welke door eene gevattē koude veroorzaakt was. Hier door bezwaarde haar het Sulfas de Quinine, zoo als men ook in dergelijke omstandigheden van de Kina zelve wel eens gewoon is te ondervinden.

Eindelijk kan ik niet voorbij nog een geval mede te deelen, hetwelk in alle opzigten zeer sterk pleit voor het heilzaam gebruik van het Sulfas de Quinine, zelfs in die omstandigheden, waar men zoo zeer geene uiterlijke koorts kan beschuldigen, maar daar dezelve zich onder het momaangezicht van andere toevallen verbergt. Eene zekere Mevrouw van 45 jaren, genaamd H. S., van een gezond gestel, en altoos op haren gewonen tijd menstruerende, had eenen tijd lang aan zenuwachtige tandpijn zeer sterk gelaboreerd, welke, daar dezelve uit een bedorven tand scheen voort te komen, haar deed besluiten dezen tand te laten uittrekken. Dit uittrekken was vergezeld geworden van eene aanzienlijke verscheuring van het bekleedfel van het verhemelte ter plaatse, waar de tand gezeten had. Deze verscheuring veroorzaakte onmiddellijk groote pijnen, welke pijnen eindelijk een periodieken loop schenen aan te nemen, zoodanig dat er dagelijks een aanval 's middags om vier ure, en een ander 's avonds tegen tien

tien ure plaats had. De pijnen begonnen met koude en daarop volgende hitte en zweet ter plaatse, waar de belediging was, en verspreidden zich door de gansche linker zijde van het aangezicht. De pijnen waren zeer hevig en hadden veel overeenkomst met het ongemak hetwelk men *dolor faciës* of *tic douloureux* noemt, en schenen een *febris larvata* te zijn, welke op gezette tijden dagelijks onder de gedaante van gemelde pijnen wederkwam. Ik was dus niet vreemd van te denken, dat de Kina hier het zeker middel zijn zoude, om deze periodieke pijnen tegen te gaan. Doch, daar ik deze Dame reeds verscheidene jaren bediend had, kende ik haar gestel te wel, om niet te begrijpen, dat de Kina, zoo als men die gewoon is voor te schrijven, aan haar niet wel konde toegediend worden. Ik had haar immers meermalen bediend in zeer ernstige aanvallen van Hypochondrie, of zwaarmoedigheid, welke somtijds vrij hooggaande is, en haar de akeligste benaauwdheden en verwarringen van geest veroorzaakt. Het kwam mij dus voor, dat de Kina in dit bijzonder geval niet passend was, uit vreeze dat dezelve haar nieuwe verstoppingen zoude kunnen veroorzaken; en ik dacht terstond, dat het zout van dit genees-
 mid-

middel, zoo als men dit thans uitgevonden heeft,
 beter voor haar gestel zoude geschikt wezen.
 Ik schreef te dien einde vier poeders voor,
 ieder van drie greinen Sulfatis de Quinine met
 witte suiker, en liet den 18^{den} Januarij van dit
 jaar twee poeders, één 's avonds om acht en
 één om negen ure gebruiken, en ordonneerde
 de twee andere, den volgenden dag, één 's mid-
 dags om twee en één om drie ure te ne-
 men. Den 19^{den} Januarij na den middag we-
 der komende, vernam ik dat de pijnen zich den
 vorigen avond nog hadden doen gevoelen, ver-
 gezeld van koude en opvolgende hitte en
 zweet. Doch na den middag was de pijn, na
 het gebruik van de twee laatste poeders, niet
 verschenen. Ik liet dus wederom dezelfde vier
 poeders gereed maken, om op gelijke wijze
 en op dezelfde tijden te gebruiken. Den 20sten
 Januarij verhaalde mij de Lijderesse, dat de
 pijnen in het geheel weggebleven waren, zoo
 wel des avonds, als des middags. Ik liet dus
 alleen tegen den avond nog twee poeders ne-
 men, om de wederinstorting voor te komen.
 Den 22sten Januarij zeide mij Mevrouw H. S.,
 dat zij daags te voren, na eene gevatte kou-
 de, na den middag om vier ure wederom
 eenige pijnen gevoeld, en dien avond ook
 eeni-

eenige rillingen en hitte gehad had, nadat zij zich op den dag wat veel had vermoeid. Ik verzocht haar daarom met de twee poeders tegen den avond nog voort te gaan, en na dien tijd heeft zij van geene pijnen meer geweten. Mevrouw H. S. vertoonde eene volkomene gezondheid, en verzekerde mij, van de poeders geen ongemak hoegenaamd bespeurd te hebben, en dat zij onder het gebruik van het Sulfas de Quinine dagelijks hare gewone ontlastingen had gehad.

Uit alle deze daargestelde waarnemingen blijkt het dus overtuigend:

1°. Dat het Sulfas de Quinine wezenlijk dezelfde koortsdrijvende kracht bezit, als de Kina,

2°. Dat het nuttig is in alle die ziekten, waar koorts plaats heeft, en waar de Kina geïndiceerd is; want waar omstandigheden plaats hebben, die de Kina contraindicieren, kan dit middel ook niet aangewend worden.

3°. Dat hetzelfde kan toegediend worden in alle leeftijden, en dat het zelden constipeert.

4°. Dat het voornamelijk werkzaam is in alle tusfchenpozende koortfen, maar dat het ook met voordeel kan gebruikt worden in andere ziekten, die met onregelmatige koortfen gepaard gaan, gelijk ook bij zoodanige, die men gewoon is *larvatae* te noemen.

5°. Dat het in sommige gevallen beter verdragen wordt, dan de Kina zelve; dat zulks vooral plaats heeft bij zulke gestellen, die, uit hoofde van zwakke ingewanden, de Kina niet gemakkelijk verteren, daar bij de zoodanigen dit zout zoo wel door zijn minder volumen, als door deszelfs gemakkelijke oplosbaarheid, geene de minste ongemakken veroorzaakt.

6°. Dat het daarenboven bijzondere opmerking verdient, dat dit middel de krachten der zieken zoo fchielijk opbeurt, en alle de functien van het ligchaam herstelt, zoo als de Heer DES RUELLES reeds aangemerkt heeft. (Zie *Journal Universel des Sciences Médicales*, Novembre 1821, pag. 137.)

Hoewel dan HUFELAND niet durft gelooven, dat het Sulfas de Quinine de geheele Kina en dus
alle

alle de kwaliteiten van de Kina in zich bevat,
zoo maken wij echter geene zwaarigheid, om
vast te stellen, dat de koortsdrijvende kracht
in dit Sulfas de Quinine even goed bevat is
als in de Kina zelve, en wij durven daarom
dit nieuwe middel, in dit opzigt, gerustelijk
aanbevelen.

W A A R N E M I N G

OVER HETZELFDE

O N D E R W E R P;

DOOR

J. C. B. BERNARD,

Een Meisje van een vrij sterk gestel, 26 jaren oud, werd in de afgeloopene maand April dezes jaars door eene anderendaagfche koorts overvallen, en den 10^{den} Mei in het Nosocomium Academicum opgenomen. Nadat haar een braakmiddel, zachtwerkende buikzuiverende, daarna bittere middelen waren toegediend, werden de koortsaanvallen wel minder hevig, doch hielden niettemin aan, en veranderden in eene dubbelde anderendaagfche koorts. Na den tweeden aanval dezer koorts, die 's namiddags te vijf ure begon, gaf ik vóór den derden aanval, 's morgens te zes ure, drie greinen Sulfate de Quinine met suiker, des voormiddags te tien ure

ure wederom drie greinen, en 's namiddags te twee ure nog drie greinen. De koorts ver-
toonde zich nu 's avonds te zeven ure, maar
in een' zeer geringen graad; den volgenden
dag kwam de koorts, die gewoonlijk te zes
ure 's morgens inviel en den ganschen dag
aanhield, niet te voorschijn. Den volgenden
dag herhaalde men het middel in dezelfde
hoeveelheid; er deed zich geene koorts meer
op; het uiterlijke aanzien der zieke verbeterde
zich ras; zij nam in krachten toe, en verliet,
gezond zijnde, het ziekenhuis op den 30sten
Mei.

